

УДК 171.130.1.130.2

К. І. Алексєєва
кандидат філософських наук,
старший викладач кафедри філософії та педагогіки
Національного транспортного університету

ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ ЩОДО ЦІННІСНОГО ЗМІЩЕННЯ АКТУАЛЬНОСТІ ГУМАНІТАРИСТИКИ

Епохальний крах матеріалістичного розуміння суспільно-історичного розвитку став поштовхом до переосмислення культурних змістів загалом і освітнього процесу зокрема. Гуманітаристика – необхідна складова здобуття вищої освіти, за влучною заувагою антирадянського філософа советської доби Мераба Мамардашвілі, уже не сприймається як «інституціональна частина державного ідеологічного апарату, деякий засіб розповсюдження єдиномислення щодо тих чи інших світоглядних проблем» [5]. На тлі такого ментального оновлення аксіологічна проблематика вийшла з периферії філософського пошуку й опинилася «на часі»: повсякчас пропонуються спроби пояснити і зрозуміти суспільство й культуру із «цінностей». Водночас усі спроби ціннісного трактування суспільних реалій наштовхуються на фундаментальні філософські питання про сутність, спосіб буття, реалізацію та роль цінностей у нашому житті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій щодо зазначеної теми засвідчує неабиякий інтерес до різних аспектів філософії освіти, що забезпечує конкретизацію розуміння сучасної освітньо-наукової проблематики у вищій школі.

Питання філософського осмислення сьогоденних ціннісних пріоритетів освіти актуалізували такі вчені, як В. Бугров, А. Сингаївська, В. Москалик, Х. Бахтіярова, В. Ципко, О. Балагура, О. Бабошина, Т. Бірюкова, Б. Братанич, М. Бурбулес, І. Бушман, В. Вікторов, Б. Гершунський, В. Горшкова, А. Гофрон, Н. Гусинський, С. Клепко, М. Конох, К. Корсак, В. Кремінь, М. Култаєва, В. Лутай, А. Мельниченко, М. Романенко, Т. Троїцька, Ю. Турчанинова, Х. Тхагапсоев, І. Фомичова, Н. Щубелка.

Метою статті є аналіз симптоматичного явища ціннісного зміщення актуальності гуманітаристики в сучасному освітньому процесі на тлі міжціннісного досвіду існування особистості

Реалізація зазначеної мети передбачає тематизацію таких завдань:

- розкриття змісту поняття «ціннісне зміщення» в межах філософсько-аксіологічної традиції;
- виявлення специфіки етичного ресентимента як причини загрози осягненню й реалізації ієрархії позитивних цінностей і дослідження концептуалізації покладання смислової дійсності в гуманітарній культурі людства.

Феноменологію цінностей, що зумовлює феноменологію емоційного життя, варто розглядати як

самостійну, незалежну від логіки предметну й дослідницьку галузь. Мета цієї методології полягає в тому, щоб виявити те, що базується в сутності ціннісних актів і їхніх матерій. При цьому потрібно уникати некоректного отождоження феноменологічного аналізу мислення із психологією людського мислення. Отже, те, чого вимагає філософська аксіологія в особі свого засновника Макса Шелера, – це апіоризм емоційної сфери та демаркація хибної єдності, у якій знаходився апіоризм і раціоналізм. «Емоційна етика» також не обов'язково має бути емпіричною. Ціннісне вчування, надання переваги, нехтування, любов і ненависть у сфері духу мають власний апіорний зміст, що не залежить від індуктивного досвіду, як і чисті закони мислення. Існує лише очевидність феноменологічного опису численних етичних феноменів, котрі є конкретним випробуванням матеріальності етики.

Не потрібно також надавати апіоризму зайвого ефекту формотворчості: сутність і сутнісні зв'язки «даються», а не породжуються розсудком; вони вбачаються, а не створюються. Ціннісні закономірності є визначальними предметними зв'язками, логосом, який пронизує увесь універсам.

Філософська аксіологія нівелює ще одну хитку інтерпретацію апіорного як вродженого, а не набутого. Ціннісне вбачання, як зазначає український дослідник філософської герменевтики А. Богачов, не втрачає свого апіорного характеру лише тому, що воно набувається завдяки «традиції, авторитету чи переданню» [1, с. 315]. Себто, евристична функція апіорного вбачання не залежить від джерела його походження.

Усі ми інтуїтивно й дещо по-релятивістськи обмежуємо поняття цінності лише позитивними конотаціями. Натомість аксіологічна традиція філософування обґрунтовує той суттєвий факт, що всі цінності діляться на позитивні та негативні. Це визначається сутністю цінностей і не залежить від нашого суб'єктивного сприйняття або реакцій. М. Шелер експлікує цю тезу деякими аксіомами, що «апіорі встановлюють стосунк буття до позитивних і негативних цінностей» [10, с. 300]. Їхній перелік є таким:

- існування деякої позитивної цінності є позитивною цінністю;
- існування деякої негативної цінності є негативною цінністю;
- не-існування деякої позитивної цінності є негативною цінністю;

– не-існування деякої негативної цінності є позитивною цінністю.

Усе царство цінностей перебуває в особливому порядку, котрий полягає в тому, що цінності утворюють певну ієрархію, унаслідок чого одна цінність виявляється вищою або нижчою за іншу. Феноменологічна етика надзвичайно точно описує ці особливі акти пізнання цінностей, які називаються актами надання переваги. Те, що цінність є вищою за решту, дається тільки в самому акті надання переваги. Якщо таке твердження здається на позір досить умовним і його відкидають, то лише через те, що акт надання переваги хибно ототожнюють із вибором загалом, тобто з актом прагнення. Але вибору як такому має передувати досягнення деякої цінності як вищої, адже ми обираємо із можливих цілей ту, котра вже маркована вищою цінністю. Як бачимо, усякий вибір – це вибір між однією та іншою дією. Навпаки, надавати перевагу можна лише благам або цінностям, які безпосередньо входять до «основних структур самозрозумілої донаукової діяльності повсякденного життєвіту» [11, с. 17].

Вищою вважається цінність, яка обґрунтовує нижчу. Так, цінність корисного обґрунтована цінністю приємного, адже без приємного не було б і корисного. Саме життя є носієм і класифікатором цінностей, які в об'єктивній ієрархії володіють певною висотою. Таку ієрархію можна досягнути лише в духовних актах, які не зумовлені вітально. Лише через існування духовних цінностей і актів, життя як таке володіє деякою цінністю. Якщо б цінності були відносними щодо життя, то саме життя не мало б жодної цінності. Але всі можливі цінності обґрунтовані цінністю особистого духу і світом цінностей, які існують для нього. Адже найвищі цінності – це насамперед ті, що «максимально слабко скеровують інстинктивне життя» [9, с. 29].

Носіями цінностей, по-перше, є особи, по-друге, форми інтерсуб'єктивних зв'язків між ними, по-третє, пережиті взаємини в межах цих форм. Коли ми, наприклад, розглядаємо освіту чи культуру, ми маємо розрізняти, по-перше, особистостей як підставу цих цінностей, по-друге, форму зв'язку, що уможлиблює функціонування певних спільнот, по-третє, пережиті взаємини особистостей, що сконституювали ці інститути.

Для того щоб надалі розкривати головні тези філософсько-аксіологічної традиції в контексті ціннісних зміщень сучасної епохи, необхідно простежити становлення ціннісних порядків. Як стверджує ця традиція, убачання цінностей спрямоване на певне матеріальне апіорі, що утворене якісними ціннісними модальностями апіорних відношень. Отже, маємо ранжувати цінності через певну ієрархічну структуру, яку запропонував М. Шелер:

1. Передусім як чітко відмежовані модальності виділяється ціннісний ряд приємного й неприєм-

ного. Це твердження є передумовою всіх спостережень та індукцій. Наприклад, воно апіорне стосовно будь-якого етнологічного досвіду. Якщо б якийсь мандрівник описав нам деякий вид людей, у межах якого надання переваги відбувалося навпаки (неприємного над приємним), то ми могли б апіорі не довіряти такий розповіді.

2. Як друга ціннісна модальність виділяється сукупність цінностей вітального почуття. Сюди належать усі ті якості, які охоплюють протилежність «благородного» й «низького». Похідними від них є цінності добробуту, здоров'я і смерті, радості й печалі, мужності й страху, гніву та помсти.

3. Від цінностей життя відділяється царина духовних цінностей. Уже в способі своєї даності вони є тим, що робить людину людиною, забезпечує її культурний та інтелектуальний розвиток. Ця ціннісна модальність є ключовою для освітніх процесів, а її реалізація – прикладом розуміння і продукування сенсів, забезпеченню чого слугує сфера гуманітаристики. До основних видів цих цінностей належать такі: 1) цінності прекрасного й потворного, уся царина естетичних цінностей; 2) цінності справедливого та несправедливого; 3) цінності «чистого пізнання істини», які намагається реалізувати філософія. Цінності науки похідні від цінностей пізнання, оскільки наука керується метою панування над явищами.

4. Останньою є ціннісна модальність святого й не-святого. Вона виявляє себе лише в тих предметах, котрі в інтенції нашої свідомості даються як абсолютні. Це може бути будь-який предмет із так званої абсолютної сфери. Як стани цьому ціннісному ряду відповідають почуття блаженства та відчаю. Відповідна реакція виявляється у вірі й невірі, благоговінні й поклонінні. Акт, у якому ми досягаємо цінності святого, – це акт певного виду любові, якій сутнісно належить те, що вона пов'язана з особистостями, з тим, що має особистісну форму буття. Тому самостійною й абсолютною цінністю у сфері «святого» буде цінність особистості. Особистість має сформуватися через певний особистісний досвід, який виявляється в акті творчого самовизначення. Освіта є засобом цієї персональної реалізації, що скеровується мисленням, а гуманітарні науки, своєю чергою, сприяють концентрації і критичності цього мислення.

Звідси можна виснувати, що сутнісною ознакою вищої цінності є те, що вона менш відносна, сутнісною ознакою ж найвищої цінності – те, що вона абсолютна. Інші сутнісні зв'язки є похідними від них.

У своїй праці «Ресентимент у структурі моралей» М. Шелер ставить таке питання: яка роль ресентимента в побудові християнської, а згодом і сучасної буржуазної моралі? [8, с. 68]. І тут його висновок суттєво розходиться із висновком Фрідріха Ніцше як критика традиційної моралі ресентимента.

М. Шелер намагається переконати нас у тому, що саме ресентимент став однією із найвпливовіших сил сучасного соціального руху ще від XVIII ст., значною мірою перетворивши та сформувавши панівну мораль.

Визначальне правило сучасної моралі говорить: морально цінними є лише ті явища й учинки, котрі людина як індивід виробила в собі власною силою та власною працею. Звідси випливає, що немає й не може бути деяких особливих, споконвічно цінних моральних задатків. Глибинною основою такого оцінювання є зовсім нова настанова в ціннісному пізнанні, а саме: якщо я бачу людину, котра від природи володіє силою волі, яку інший має ще в собі старанно випрацювати, то я – поки в мене настанова на те, щоб бачити й відчувати самі цінності, – надам перевагу першому над другим. Адже в першого вже є те, що для іншого ще треба отримати, тому що він ближче підійшов до ідеалу досконалості. Але такій здатності бачити, не відчуючи заздрості, протистоїть інше ставлення: для біднішої та нижчої натури нестерпна дистанція, яка відділяє її від вищої натури. Тоді через ресентимент виникає прагнення заперечувати цінність цієї переваги як цінність моральну. Через це її приписують праці, у результаті якої ніби щоразу відбувається приріст морального рівня. Якщо раніше звертали увагу на оприявлення ціннісної якості, то тепер вона перемикається на суб'єктивну працю, в результаті якої виникає аксіома: морально цінним є лише те, що може й уміє кожен. За рахунок цього підвищується самооцінка людини як «морального пролетаря». Адже те, що було для неї нестерпним, – перевага «благородної натури» – уже не має жодної цінності. Унаслідок цього найвищою цінністю стала «моральна праця». Так через переоцінювання цінностей морально збіднілі натури тамують спрагу помсти стосовно здібніших у моральному сенсі натур. Таке ціннісне зміщення зумовлює проблему існування метацінності, котра полягає не в пошуках «гіпотез щодо походження моралі, а цінності самої моралі» [6, с. 246].

Із цим тісно пов'язані два інших фундаментальних принципи: по-перше, заперечення солідарності людства в моральній вині й моральній заслугі; по-друге, припущення про рівність людей стосовно духовних і моральних задатків. Лише недовіра породила сучасний моральний індивідуалізм з його запереченням принципу солідарності. Щодо вимоги рівності, то за нею завжди приховується бажання принизити того, хто стоїть вище і є носієм вищих цінностей, до рівня того, хто стоїть нижче. Адже той, хто відчуває в собі природну міць, рівності не потребує. Його потребує як усезагального принципу лише той, хто боїться програти.

Для сучасної моралі характерне суб'єктивування цінностей. Мова йде про виправдання повної

анархії в моральних оцінках, унаслідок чого складається враження, що в цій сфері взагалі немає міцної основи, на яку можна було б опертися. Або замість справжньої ціннісної об'єктивності приймається певний сурогат родової свідомості, яка виявляє примусову силу до індивіда у формі імператива: «Ти змушений». Усезагальне визнання тієї чи іншої дії або бажання як «доброго» замінює відсутню ціннісну об'єктивність. Відбувається збій культурного коду, що утруднює інтеграційні процеси в суспільстві. Створюється враження, ніби всі разом зможуть углядіти те, чого не зміг углядіти й розпізнати кожен окремо.

Як зазначалося раніше, серед ціннісних модальностей є дві, котрі належать ціннісній сфері середнього рівня, – цінність корисного й цінність вітального. Вони, відповідно, конкретизуються як цінність збереження та цінність розвитку. Отже, життю належить виробляти корисне й насолоджуватися приємним лише залежно від свого місця в системі вітальних цінностей і від міри панування над корисними речами. Однак у сучасній моралі цей значимий сам по собі ранговий порядок цінностей перевернувся, себто зазнав ціннісного зміщення.

«Новомодний» аскетизм виражається в тому, що насолода приємним, пов'язана з корисним, поступово відходить настільки, що приємне виявляється підпорядковане корисному. При цьому рушійною силою сучасної людини праці й користі є ресентимент, спрямований проти розвиненішої здатності насолоджуватися та мистецтва насолоди, а також заздрість і ворожість, які виступають проти багатшого життя, що водночас є розвиненішою здатністю до отримання задоволення. До цього можна додати ширший аспект розуміння ставлення до приємного як до чогось надлишкового й непотрібного. У наш час більшість інтелектуалів сходяться на тому, що бути гуманітарієм на вітчизняних теренах – це недозволена розкіш, а актуальність гуманітаристики в освітньому процесі поступово замінюється її симулякром – «маскуванням відсутності дійсності» [2, с. 259]. Гуманітарні науки зараз мають характер чогось не обов'язкового, не придатного для життя в епоху постіндустріального суспільства.

Це зумовлено тим, що ціннісна свідомість успішної людини, сконструйована медійним простором і рекламно-маркетинговими схемами, несе в собі підпорядкування цінностей життя цінностям корисного, яке поглиблюється із перемогою індустріального й комерційного духу над войовничим і теолого-метафізичним духом. Життєва мудрість, здатність до швидкого пристосування, калькулювальний розсудок, постійність у праці і старанність, економність і педантична точність в укладанні й дотриманні угод – такі тепер головні чесноти, перед якими відступає мужність, смі-

ливість, готовність до самопожертви, захват рішучістю, жага завоювань, патріотизм, внутрішня свобода і щирість. У такому самому дусі змінюється сенс понять усіх позитивних якостей. Навіть там, де за ними зберігаються старі назви, мається на увазі дещо зовсім інше.

Виходячи з цих принципів, можна зрозуміти ціннісне ставлення, яке виражає панівний етос індустріалізму: перевага цінностей корисного та інструментальних цінностей над цінностями життя й органічними цінностями.

Це засвідчує перемогу ресентимента в моралі. М. Шелер ставить питання: хто вважатиме себе одним із багатьох і лише одним із багатьох, якщо знає, що в нього є хоча б одна перевага, у якій він перевершує інших? Така вимога може виходити лише від того, хто відчуває себе позбавленим узагалі яких-небудь чеснот і хоче, наскільки це можливо, порівнятися з іншими. «Один із» – саме той, хто не являє собою нічого, окрім того, що він «із багатьох» [8, с. 195].

Природне довкілля, до якого людина пристосувалася завдяки знаряддям і технічній цивілізації, не є для життєдіяльності людини деякою даністю або об'єктом пасивного пристосування. Цілеспрямована активність людської діяльності вже сформувала його, обравши із усього багатоманіття феноменів. Між тим світогляд ресентимента хоче замкнути життя у границях, покладених нею для себе самої в ході еволюції. При цьому утворення органів розуміється як пристосування до навколишнього світу, основане лише на більш-менш тривалому періоді застою в життєвій активності і процесі утворення органів. Світ ближнього довкілля, до якого люди пристосовують свої знаряддя, – насправді лише місце в неосяжному всесвіті, обране нашою вітальною організацією, а не ціле, котре охоплює всіх живих істот.

Але разом із тим не потрібно впадати в «раціоналістичний песимізм» критиків транснаціонального капіталу [7, с. 376]. Не потрібно обмежувати людину у виготовленні знарядь і виробництві товарів споживання, що уможливило цивілізаційний розвиток; це було б жахливою помилкою. Людина як біологічно найстабільніша з усіх живих видів зобов'язана й буде створювати цивілізацію. Однак людина має робити це лише в установлених межах – до тих пір, поки знаряддя слугує життю. Наслідок ресентимента – не позитивне оцінювання знаряддя, а прирівнювання цінності знаряддя до цінності життєво важливого органу.

У ході розвитку сучасної цивілізації природа, якою людина хотіла оволодіти, намагаючись звести її до механіки, перетворилася в пана й господаря людини, машина – у пана й господаря життя. Речі ставали розумнішими та могутнішими, а людина перетворювалася в деталь створеної нею машини [8, с. 201]. Цей загальноновизнаний

факт – наслідок фундаментального перевороту в цінностях, який сягає корінням у перемогу цінностей людей зі слабкою вітальністю, і те, що першопричиною цього перевороту є ресентимент. Увесь механістичний світогляд – інтелектуальний символ повстання рабів у моралі. Становлення й поширення механістичного світогляду та відповідних йому оцінок можна зрозуміти лише як результат послаблення життя в його пануванні над речовинністю, послаблення духу й волі в їх пануванні над автоматизмом життя.

Передусім це реалізується в негативних наслідках однобічного індустріалізму. Хто бачить у цивілізації знарядь продовження процесу утворення органів, природно бажає індустріалізму безмежного розвитку. І тоді всяка шкода, яка завдається їхньому життю, наприклад дитяча й жіноча праця, утворення великих міст зі шкідливими для здоров'я умовами проживання, усе більша кількість випадків, коли на укладання шлюбу й народження дітей ідуть винятково заради власності та грошей, ігноруючи вітальні якості, розглядається як тимчасові труднощі, які індустріалізм самотужки й переможе, вийшовши на вищий рівень розвитку.

Інший випадок, коли від цієї омани відмовляються. Тоді індустріальний прогрес розглядається як цінний не безумовно, а за умови, що він не завдає довготривалої шкоди цінностям життя. У цьому випадку ми говоримо: збереження здоров'я раси та її складових груп тією мірою, якою вони наділені природою повноцінними, благородними вітальними якостями і здібностями, є самоцінним, порівняно з їхніми досягненнями, які приносять користь, і заслуговують на перевагу навіть там, де вона призведе до зниження темпів індустріального зростання. Так, сім'я та нація потребують підтримки й турботи навіть у тому випадку, якщо буде доведено, що ці міри сповільнять індустріальний прогрес і поширення цивілізації. Групи людей, які становлять народ, заслуговують пільг у розподілі благ і почестей не відповідно до міри їхнього вкладу у виготовлення корисних і приємних продуктів, а насамперед відповідно до тих історично-політичних значень, які вони мають для створення та збереження в народі вітально цінних владних відносин. М. Шелер переконаний, наприклад, що сільське господарство – сам по собі цінніший вид діяльності за промисловість і торгівлю, і його варто підтримувати й оберігати вже за тієї простої причини, що воно сполучене зі здоровим способом життя. Якщо врахувати, що сільське господарство робить національні єдності незалежними від інших країн, то стане зрозумілим, чому воно заслуговує на увагу й турботу навіть тоді, коли фактично вигідніша – із суто економічного погляду – подальша індустріалізація. Точно таким шляхом потрібно оберігати – усупереч

спустошливим тенденціям індустріалізації – усі види тварин і рослин, лісів і ландшафтів, а також свою особистісну ідентичність. Нестабільність і швидкі зрушення в царині знання позбавили уявлення людей про самих себе колись властивого їм відчуття надійності. На підтвердження цього американський дослідник Ернст Гелнер у дусі постмодерної іронії пише: «Либонь, нині особистість є сміховиннішою й умовнішою, ніж була раніше, принаймні в її чинності вже не можна бути впевненими» [4, с. 271].

Класики сучасної практичної філософії, серед яких Ганс Йонас, Карл-Отто Апель, Вітторіо Гьосле, стверджують, що надія на виживання пов'язується тут із компромісом між підкоренням і збереженням світу [3]. Цей компроміс можливий лише тоді, коли людині вдасться також і позалюдську природу, яку вона не створила, зрозуміти як предмет етичної відповідальності й турботи. Природа має слугувати не лише засобом, а й метою, бути не лише пасивним, а й активним началом, якому людина має підкорятися. Із цього випливає, що вижити можна лише шляхом підкорення життю через його опанування в гуманітарно-освітній царині.

Тому не випадково, що принцип збереження буття фактично збігається із принципом збереження людини й людства. «Ми маємо знати, що людині належить бути», – така головна вимога аксіології, котра виступає як онтологія людини, або метафізика людини. Усвідомлення цього знання не має затмарюватися зміщенням ціннісних оцінок щодо актуальності перманентного розвитку мисленевих спроможностей особистості через засвоєння й розуміння нею всього багатства гуманітаристики.

Отже, аксіологічний вимір існування індивідуальності є надто пластичним, кон'юнктурним і хистким, що зумовило такі висновки цього теоретичного дослідження:

– ціннісне зміщення є результатом заміщення матеріалістичними цінностями вітальних цінностей, себто цінностей життя;

– експлікація поняття ресентимента на інструментально-атрибутивному рівні щодо суспільної моралі, котра виникає ще за часів індустріального суспільства, оприявило її функціонування на рівні ціннісного утилітаризму;

– поступове нівелювання актуальності вивчення й засвоєння гуманітаристики як сукупного комплексу наук про людину, що водночас вивчаються самою людиною, є наслідком забуття життя, себто порушення порядку ціннісної ієрархії.

Перспективи подальших розвідок у цьому науково-дослідному напрямі мають бути зумовлені експлікацією фактичного проблемного поля ідентифікації індивіда, його ціннісної ієрархії та фактора осмислення ролі інституту освіти в модерному суспільстві.

Література

1. Богачов А. Філософська герменевтика / А. Богачов. – К. : Курс, 2006. – 406 с.
2. Бодрийяр Ж. Симулякры и симуляция / Ж. Бодрийяр // Современная литературная теория. – М. : Флинта ; Наука, 2004. – С. 258–271.
3. Гьосле В. Практична філософія в сучасному світі / В. Гьосле ; пер. з нім. А. Єрмоленка. – К. : Лібра, 2003. – 248 с.
4. Гелнер Е. Розум і культура / Е. Гелнер ; пер. з англ. С. Савченка. – Х. : Акта, 2004. – 295 с.
5. Мамардашвили М. Как я понимаю философию / М. Мамардашвили [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://filosof.historic.ru/books/item/f00/s01/z0001103/st003.shtml>.
6. Радеев А. Ницше и эстетика / А. Радеев. – Х. : Гуманитарный центр, 2013. – 304 с.
7. Сторі Дж. Теорія культури та масова культура / Дж. Сторі ; пер. з англ. С. Савченка. – Х. : Акта, 2005. – 357 с.
8. Шелер М. Ресентимент в структуре моралей / М. Шелер. – СПб. : Наука ; Университетская книга, 1999. – 231 с.
9. Шелер М. Философские фрагменты из записных книжек последнего года жизни / М. Шелер // Топос. – 2006. – № 3. – С. 27–42.
10. Шелер М. Формализм в этике и материальная этика ценностей / М. Шелер // Шелер М. Избранные произведения / М. Шелер. – М. : Гнозис, 1994. – С. 259–338.
11. Шюц А. Структури життєсвіту / А. Шюц, Т. Лукман ; пер. з нім. В. Кебуладзе. – К. : Український центр духовної культури, 2004. – 560 с.

Анотація

Алексєєва К. І. Філософія освіти щодо ціннісного зміщення актуальності гуманітаристики. – Стаття.

У статті провадиться філософсько-аксіологічний аналіз актуальності гуманітаристики в сучасному освітньому процесі на тлі «міжціннісного» досвіду існування особистості, що виявляє симптом зміщення ієрархії життєвих пріоритетів. Робота присвячена проблемі експлікації поняття ресентимента й обґрунтуванню його принципової значущості для сучасного філософського дискурсу. Провадиться аналіз філософських, етичних та освітніх контекстів інтерпретації гуманітаристики. На основі протиставлення й порівняння цих теорій запропоновано обґрунтування актуальності вивчення гуманітарних дисциплін, що покликані прояснити осмислення людського «тут-буття-у-світі».

Ключові слова: ціннісна ієрархія, ціннісне зміщення, ресентимент, гуманітаристика, етос.

Аннотация

Алексєєва Е. И. Философия образования по поводу ценностного смещения актуальности гуманитаристики. – Статья.

В статье освещается философско-аксиологический анализ актуальности гуманитаристики в современном образовательном процессе на фоне «межценностного» опыта существования личности, что обнаруживает симптом смещения иерархии жизненных приоритетов. Работа посвящена проблеме экспликации понятия ресентимента и обоснованию принципиальной значимости этого понятия для современного философского дискурса. Раскрыты философские предпосылки концептуализации гуманитаристики в зависимости от этических и образовательных контекстов ее интерпретации. Таким образом, экспликация гуманитаристики

потенциально содержит в себе неограниченное количество философских векторов, которые направлены на осмысление человеческого «здесь-бытия-в-мире».

Ключевые слова: ценностная иерархия, ценностное смещение, ресентимент, гуманистика, этос.

Summary

Alekseyeva K. I. Position of philosophy of education on valuable bias of relevance of humanities. – Article.

Philosophical-axiological analysis of relevance of humanities in modern educational process against the background of “inter-valuable” experience of human

existence revealing symptom of hierarchical bias of life priorities is described in this article. Philosophical, social and literary contexts of interpretations of the humanities are described in the research. Contemporary philosophical discourse proposes the forming of the human experience threw the narrative expression of hierarchy of values according to life situations. In such way the expression of the humanities potentially contains unlimited quantity of philosophical vectors which are going to undeirstanding of human “being-in-the world”.

Key words: hierarchy of values, valuable bias, resentyment, humanities, ethos.